

SAVERDERA XXI

Revista de l'Associació de Veïns de Palau-Saverdera - Número 20 - Hivern 2014

Preu: 2 euros

2015

01 **GENER**

dl	dt	dc	dj	dv	ds	dg
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

02 **FEBRER**

dl	dt	dc	dj	dv	ds	dg
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	

03 **MARÇ**

dl	dt	dc	dj	dv	ds	dg
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

04 **ABRIL**

dl	dt	dc	dj	dv	ds	dg
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30		

05 **MAIG**

dl	dt	dc	dj	dv	ds	dg
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

06 **JUNY**

dl	dt	dc	dj	dv	ds	dg
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30					

07 **JULIOL**

dl	dt	dc	dj	dv	ds	dg
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	

08 **AGOST**

dl	dt	dc	dj	dv	ds	dg
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

09 **SETEMBRE**

dl	dt	dc	dj	dv	ds	dg
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30						

10 **OCTUBRE**

dl	dt	dc	dj	dv	ds	dg
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

11 **NOVEMBRE**

dl	dt	dc	dj	dv	ds	dg
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30						

12 **DESEMBRE**

dl	dt	dc	dj	dv	ds	dg
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

Sumari

EDITORIAL

- Revista Saverdera, 3

PATRIMONI

- D'un naufragi dels temps de les Romances, 5-7
- Mirada a la llengua Palauenca, 8
- Els nostres avantpassats immigrants, 9-11
- Camins, 12-13

UN XIC DE TOT

- Apunts per a una novel·la: El darrer ermità de Sant Onofre, 14-15

CENTRALS

- Activitats fetes any 2014, 16-17

UN XIC DE TOT

- Set contalles dels temps d'abantes, 18-21
- Lliçons de vida actuals d'un pagès del XVIII, 22-23
- Altituds, 24-26

LLIBRES PER ESTIMAR LA TERRA

- Sant Onofre Palau-Saverdera. Història i tradicions, 27
- La muntanya de les relíquies, 27
- Camí d'Argelers, 27
- Vilajuïga i el seu territori a l'edat mitjana, 27

NADAL 2014

- Poema: NADAL, 28
- Concert de Sant Esteve, 30

ESPAI DE CUINA

- Pollastre ametllat, 31

ENTRETENIMENTS

- Passatemps filològics: Malnoms empordanesos, 31

CONTRAPORTADA

- Sant Onofre, 32

L'AVVPS no s'identifica necessàriament amb les opinions expressades pels autors dels articles.

Editorial

D'any en any Saverdera XXI ha fet camí i ha agafat força embranzida. Amb les seves limitacions de tiratge i finançament, és una publicació prou coneguda dins i fora del nostre municipi, la qual cosa ens enorgulleix als seus redactors. Amb aquest número 20 arribem a certa maduresa d'edat, de fet són 21 edicions, ja que tot va començar el desembre de 2002 amb el número 0. L'editorial d'aleshores parlava d'una "revista per a tothom" i es comprometia a tenir cura de l'entorn agrícola i natural, a promoure un millor urbanisme i no oblidar les arrels històriques amb què s'ha forjat el poble. Si fem una ullada d'hemeroteca comprovarem que l'objectiu s'ha acomplert amb escreix. I la invitació perquè hi pugui participar el major nombre de col·laboradors queda més oberta que mai.

En aquest número 20 trobareu a faltar la secció Palau portes endins i la tradicional entrevista. Es tracta d'una petita treva, ja que s'ha volgut tractar més temes de patrimoni cultural (llengua, història, folklore) i físic (camins de Palau, badia de Roses) que ens han semblat particularment rellevants i oportuns. Palau ha crescut en nombre de serveis, establiments i pluralitat de personatges que sens dubte mereixeran la nostra atenció en un futur proper.

La revista i l'associació en si mateixa també ha intentat mostrar sempre el seu compromís cívic amb el país. Recentment ho ha fet donant suport a la convocatòria i celebració de la consulta del 9 de novembre, quan tenia uns plantejaments diferents als que es van portar a terme. Abans havíem manifestat l'esperança de poder imprimir la revista en una Catalunya sobirana. El calendari del 2015 té marcades unes dates verdes que ho poden fer possible, però convençuts –segons el nostre ideari– que qualsevol canvi ha d'estar presidit pel respecte i la convivència harmònica.

La portada del número 0 mostrava una olivera, símbol de les nostres arrels i caràcter resistent com a poble de Palau. La del número 20 mostra un dels nostres monuments megalítics locals, símbol de la fortalesa, l'esforç i les il·lusions col·lectives del poble català.

Número 20 - any 2014
Revista de l'Associació de Veïns de Palau-saverdera

Han col·laborat en aquest número:

Ricard Aiguabella, Josep M. Barris Roset, J.L. Bartolomé, Roser Bech Padrosa, Francesc Canet, Rosa Casanovas, Martí Causa, Carme Montenegro, Josep M. Najes, Dolors Padrosa, Joan Padrosa

Fotos portada, contraportada i calendari:

Joan Padrosa Dalfau.

Associació de Veïns de Palau-saverdera

www.veinspalau.com
info@veinspalau.com
Tel. 972 53 02 83

Presidenta: Carme Montenegro Famada
Vicepresidenta: Lliberata Macau Guillot
Secretari: Enric Broch Tubert
Tresorer: Ricard Aiguabella Bosch
Vocals: José Luis Bartolomé, Marta Furcat, Isabel Ma. Cortada, Rosa Padrosa i Josep Castellà.

FUSTERIA CARGOL

C/ Costa s/n
Tel. 972 53 02 42
Palau-saverdera

HÍPICA AIGUAMOLLS

Palau-saverdera

Ctra. de Castelló d'Empúries
a Palau-saverdera
Tel. 972 25 30 77
639 78 77 32

Instal·lacions

MACAU

instal·lacions, aigua,
gas, calefacció,
electricitat

c/ Rall - tel. 972 53 02 27
PALAU-SAVERDERA

C/Poliol, 10 - 17486 - Castelló d'Empúries - GIRONA
Telf.: 972 25 06 24 - Fax: 972 25 06 09
Mòbil: 607 248 263
e-mail: admin@excavacionsdelacalle.es

RAMIS

SUPERMERCAT

PALAU-SAVERDERA
c/ Nou, 11
Tel. 972 53 02 32

TALLER MECÀNIC MANEL ORTIZ

Ctra. Pedret a Marça. 1
Tel. 972 55 26 70 Mòbil 670 064 780
17494 PAU

Residència de Pagès

MAS LA TORRE

Tel. 972 25 54 53
17495 PALAU-SAVERDERA
(Alt Empordà)

- aigua • gas • llum • calefacció
- aire condicionat
- plaques solars • manteniment

JORDI: 647 589 489
RAFEL: 610 815 580
Fax 972 152 659
instacastella@msn.com

c/ Montseny, 6-B, 1r 2a
17495 PALAU-SAVERDERA

Vora la mar

*Al cim d'un promontori que domina
les ones de la mar,
quan l'astre rei cap al ponent declina,
me'n pujo a meditar*

*Eixes ones, mirall de les estrelles,
me guarden tants records,
que em plau reveure tot sovint en elles
mos somnis que són morts.*

*Ab la claror d'aqueixa llàntia encesa
contemplo món no-res
contemplo el mar i el cel, i llur grandesa
m'aixafa com un pes.*

*Aixequi tants castells, en eixes ribes,
que m'ha aterrat lo vent,
ab ses torres i cúpules altives
de vori, or i argent:*

Jacint Verdaguer

D'un NAUFRAGI dels TEMPS de les ROMANCES

Davant l'espectacle extàtic de la visió i la contemplació de la gropa sensual de la badia de Roses –rodona, plena, eròtica– la imaginació es llança a la recerca de les restes del naufragi poètic que en els temps de les romances, paraules de J.V. Foix versificades al poema «Record de Roses, 1918» i publicat al llibre Sol i de dol, feren els grans poetes i escriptors catalans del segle XX, amb tota seguretat els millors i més afinats observadors de la bellesa de la badia de Roses. Amb la ràpida lentitud, encara, dels anys primerencs de la centúria passada, la mirada sensible podia dispersar-se una estona en la reflexió de la realitat que es mostrava. Pensar condueix a copsar la bellesa de les coses, a posar-les en valor, a entendre el sentit immanent, però també efímer, de la consciència que ens situa, tots els humans, entre el paisatge i nosaltres. Aquest serà l'objectiu d'aquestes ratlles: resseguir la bellesa que des dels alts de la serra de Verdera ens ofereix el petó etern de la terra i el mar, vist per la mirada i el pensament d'algun dels escriptors d'ull més viu.

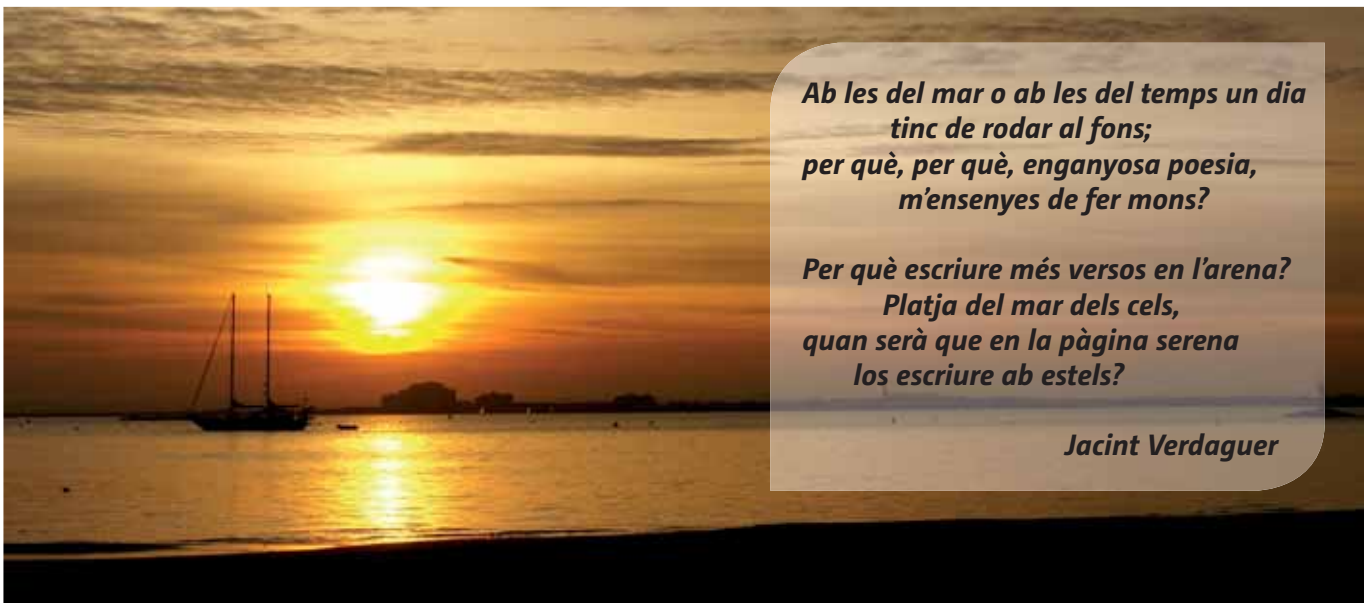
Patrimoni

L'any 1918 és una data certament icònica per iniciar la recerca del derelicte literari dels temps de les romances. No només Foix; també Pere Corominas literaturitzà el golf de Roses aquell 1918. És l'any de l'acord, doncs. "La novena gràcia de l'Empordà és el golf de Roses. La terra va atraure un bon dia les ones del mar a la seva falda, i ara la mar hi està tan bé i et troba tan bella, graciosa plana empordanesa, que no se'n vol tornar". La golfada sencera s'uneix a la "plana gentil de l'Empordà", que refà i reinterpreta el mite fundacional maragallià de la sirena i el pastor. La badia és una part inextricable de l'Empordà, l'explica en si i l'obre als altres. Sens dubte, l'engolfada de Roses és una de les grans i definitòries gràcies de l'Empordà.

Més endavant, la publicística nascuda de la Segona República i, sobretot, dels seus grans valedors, féu acte de presència. L'1 d'octubre de 1935 el diari *L'Autonomista* publicava un article d'August Pi-Sunyer en el qual es recomanava la visita a Roses. L'eminent científic evocava el panorama que la badia li oferia davant seu: "Darrera Puig Rom el cel esclata en un incendi, la platja de Castelló ja refulgeix, el Canigó surt d'entre els núvols com un fantasma blanc molt a prop de nosaltres, i apunta el sol generós i ritual". I recomanava que "si aneu a Roses ha d'ésser a lliurarvos, a reposar damunt la sorra, a sentir la lleu remor de les onades en la badia sempre en calma, a mirar el cel, a esvaïr la consciència en el paisatge i sentirvos millors". Tanmateix, els aires republicans renovadors i modernitzadors donaren un sentit més funcional i cívic a l'aproximació literària de l'escenari. Carles Pi-Sunyer n'és l'exponent màxim, encara que la tristesa i l'enyor de l'exili l'acostés inexorablement a la literatura empordanesa més melangiosa.

Anys a venir qui havia d'arribar, irruent i definitiu, fou Josep Pla. Ben conscient dels que el precediren, no fou inconvenient per a què escrivís les que potser són les millors ratlles sobre la badia de Roses. "Què no s'ha dit del golf de Roses? Els empordanesos som molt exagerats i una mica xerraires. El cert és, però, que el golf de Roses ens fa quedar sempre bé... Com seria possible, però, descriure les meravelles d'aquesta aigua engolfada? Hi ha matins de sol que el golf és una glòria de corns de mar, de cargols, de tritons de plata sobre un blau encantat, infinit, inexpressable. Hi ha tardes de calma que la mar sembla ensenyada escoltant melodies d'aquest món cantades per alguna sirena vaga. Hi ha postes de sol en què la mar es desfà en un deliri de colors estovats i d'escorrialles. Aquestes postes de sol són magnífiques.». La irremeiable caiguda del sol darrere el cordó muntanyenc presidit pel Canigó és un tema literari que havia cisellat la ploma de Josep Pla altres vegades: "En efecte: de Roses estant es poden veure les millors postes de sol d'aquest país... Hi ha res que s'assembla més a un ram de roses que una posta de sol a Roses? Hi ha res que us produeixi una sensació més semblant, que us recordi la mateixa elegant presència confortable, luxosa i vaga que la que us produeix un gran ram de roses?... La mar i la terra esteses davant vostre semblen alçar-se i volen fer un arc que us exigeix tenir la vista alta".

Però, és clar, l'objecte d'atenció i els motius de la bellesa de les coses han canviat amb els temps i les circumstàncies. Així, a les darreries del segle XIX l'interès registrat en les notes del *Journal de voyage* de l'arqueòleg francès Pierre Paris (Rodez, 1859 – Madrid, 1931) se cenyien a la presència de *grands*

***Ab les del mar o ab les del temps un dia
tinc de rodar al fons;
per què, per què, enganyosa poesia,
m'ensenyas de fer mons?***

***Per què escriure més versos en l'arena?
Platja del mar dels cels,
quan serà que en la pàgina serena
los escriure ab estels?***

Jacint Verdaguer

**DIÀLEG ENTRE
L'ALBADA
I EL CAPVESPRE**

Lluís Mauri

*Un diàleg entre gegants
que la mar agermana
amb la dolçor del seu bressol
amb la tendresa de s'aigua salada.
En la solitud de la clara albada
els cims alts de Tramuntana
s'alcen altius i formosos
damunt la mar nostrada.*

*I en les tenebres del capvespre,
en declinar el sol per ponent,
els monjos de Tramuntana
s'extasien amb el Pirineu.
Puig de l'Àliga ancestral,
bella serra de Tramuntana,
altiu Pirineu, ferreny i distant,
es reconeixen en rotllana.*

vapeurs mercants, símbol de progrés i enriquiment, que «embellissent le golfe immense». Talment, avui dia molta gent apreciarà simplement la multitud de barques i iots recreacionals, tallats expressament per a les vacances i varats amb vocació de satisfer el temps d'oci dels seus propietaris. Altres, com l'enginyer de Camins, Canals i Ports, Frederic Macau Vilar, formularen l'any 1965 el "teorema de l'Empordà": la badia forma dues el·lipses tangents perfectes a una recta imaginària situada a meitat de la infinita platja. La relació matemàtica entre els seus eixos superiors és 0,61870, és a dir, la raó àurea. Amb tot, la proporció divina de la badia de Roses, segons el geòleg Macau, tenia unes causes absolutament científiques, ben allunyades de la mà artística de Fídies o Miquel Àngel: la sedimentació de la Muga i el Fluvià, juntament amb l'efecte de la tramuntana, havien dibuixat una corba perfecta. Potser sí. Però...i la bellesa?

Ara bé, la transcendència no ha sigut mai una gran aliada dels empordanesos. Per això, la badia de Roses també ha inspirat odes més irreverents, com l'escripta per un

enigmàtic Mayet, en ple segle XIX, tal vegada Nicolau Mayet, teòleg català, monjo al monestir de la Seu d'Urgell i membre de l'Acadèmia de les bones Lletres de Barcelona: "Un poeta –un boig seria–/ tingué l'estranya mania/ que el mar era per sembrar;/ solcà una immensa badia/ I la llavò hi va escampar/ de roses d'Alexandria.// Ai, la santa bogeria!/ Ai, la il·lusió d'esperar/ un dia i un altre dia/ fitant la blavor del mar,/ per veure com floriria/ el seu xamós roserar!// Poeta o boig, juraria/ que es complí la profecia:/ Digueu, ulls que ho heu vist clar,/ si Roses i sa badia,/ –de l'Empordà l'alegria–/ no són la flor de la mar."

En fi, tossudes, les lletres han continuat variant a la fina corba engolfada: Carles Pi-Sunyer, Carles Fages de Climent, Frederic Rahola, Narcís-Jordi Aragó o fins a l'actualitat més futura representada per Vicenç Pagès Jordà. Les lletres dels temps de les romances han continuat arribant com ones, sense fre, sense descans.

Josep Maria Barris Ruset
Arxiver Municipal de Roses

La Maria Navarra (dreta), àvia de la Roser, amb una amiga

MIRADA a la llengua PALAUENCA

Des de petita sempre he parat l'orella al parlar de cadascú, als matisos lèxics, als mots emprats que tria cada persona, a les subtils variants fonètiques, al to i a la manera d'expressar-se que té la gent. Quan passava les vacances de l'escola a casa dels avis materns de Palau o bé hi veníem a dinar els diumenges amb tota la família, aquesta percepció inconscient s'aguditzava. Sovint rèiem amb les meves germanes, i ho continuem fent encara, quan la meva àvia, la meva tia i la meva mare, juntes, xerraven fent servir una llengua espontània i natural, com si es tractés d'un ideolecte (la varietat més petita d'una llengua) peculiar palauenc, m'atreveria a dir propi de Ca l'Isach. Una conversa fictícia, però possible, com la següent es podia haver produït en algun moment:

–Sabeu quina una n'ha passat? *Llamp me mati...* l'altre dia l'hereu anava tan *esblevenat* que es va *fumbre* dalta-baix d'un *timabasto* amb el tractor! *Menos* mal que no es va fer mal! El tractor, en canvi, va quedar ben *nyafat* –va deixar anar la meva àvia.

La meva tia va respondre:

–*Feques* que el seu pare ja es *remaleia* dient que amb la compra del tractor els havien *canat*!

La meva mare va afegir:

–I per postres quan l'hereu va ser al mas, el seu pare el va ben *esbardufir*! Un bon *pet* de crits que se sentien des del camí ral. I el noi encara va tenir la barra de *botzinar*.

Clar i català, millor dit, empordanès, filant més prim, palauenc. Nosaltres quedàvem glaçades quan les sentíem, n'enteníem ben poc. «Què diu que havia fet l'hereu?» ens preguntàvem. Tan senzill com que l'hereu anava esverat i va caure amb el tractor en un rec però, per sort, no es va fer mal. Quan va tornar al mas, el seu pare el va renyar de valent. I és que quan es reunien pronunciaven paraules i expressions indesxifrables al principi, familiars i suggeridores amb el temps.

De ben segur que la narració d'aquest mateix fet produïda entre altres persones hagués donat un resultat força diferent. Ja ho diuen: tants caps, tants barrets. En aquest cas, es tracta d'una qüestió de registres: les persones adequem el llenguatge segons l'interlocutor que tenim al davant. No parlem de la mateixa manera davant de la família, dels amics, de la peixatera, d'un jutge, d'una persona gran desconeguda, etc.

A casa tota la vida n'he sentit, de mots «poc convencionals» que, d'una banda, defugen de la normativa fabriana que ningú del meu entorn havia estudiat però que, de l'altra, són ben genuïns. Ara bé, és bonic de constatar que la meva mare quan es troba en el lloc on va néixer i créixer amb les persones properes de la infància li'n afloren, li'n brollen una estiba d'una manera forassenyada i desimbolta. Palau és la magdalena de Proust per a ella, que li obre la via dels records i tot revivint-los, de retruc, li emergeixen locucions nostrades, verbs emfàtics i adjectius captivadors. «No us bateu més o us acabareu ventant una bona *tustarrada* amb l'escaló!» ens cridava a les meves germanes i a mi amb paciència de santa. Tot seguit, l'àvia Maria enriolada cantava: «Jugant, jugant, els burros es mosseguen, jugant jugant, els burros es fan grans». I és que si no ens *picaven la cresta* a temps ens anàvem *aixaliant* fins que deixàvem la casa ben *desbirundada*.

A l'inici em feia gràcia com s'expressaven, llavors va passar a ser admiració i curiositat, i més endavant va esdevenir fascinació. M'encisava escoltar-les, fins i tot si em renyaven, anava més enllà del missatge de fons: m'havia quedat abans en el bell artifici de la llengua. Tot aquest món m'enriquia i me n'anava sadollant per convertir-se en una marca identitària pròpia, una herència que calia recollir i divulgar. En la difusió hi ha algunes contradiccions. D'una banda, fora de Palau i de l'entorn familiar, sembla que tots aquests mots són *baumats*, buits, forçats, descontextualitzats; inconscientment no em surten de manera natural. De l'altra, si goso usar-los en el meu cercle d'amistats, una generació o dues per sota de qui me'ls ha ensenyat i, de vegades, de fora de la comarca, la gent no m'entén, se sorprèn i sovint em titllen amb sarcasme de parlar com una àvia d'abans. La meva reacció, després, és revifar-los encara amb més delit.

Roser Bech Padrosa
Filòloga

Els nostres avantpassats IMMIGRANTS

Catalunya és una terra d'immigració. El nostre país no seria el que és sense les successives onades de persones immigrants que hi han arribat i s'hi han quedat. Però no sempre han estat ben rebudes. Les paraules moro o sudaca, com abans la de xarnego, no es van inventar per donar la benvinguda, sinó per marcar distàncies, per senyalar "els de fora". L'última onada d'immigració va començar una mica abans de l'any 2000 i va anar donant el baix cap el 2008, coincidint amb la gran crisi econòmica que encara patim. A les darreres eleccions municipals un grapat de regidors i alguns alcaldes van accedir als ajuntaments en base a una ideologia xenòfoba (d'odi als estrangers) o clarament racista. Afortunadament altres ajuntaments, com el de Barcelona, fa molts anys que van posar en marxa instruments contra aquest ideologia discriminatòria; la Xarxa Bcn Antirumors (<http://www.bcnantirumors.cat/>) n'és una bona mostra. La pretensió d'aquest escrit és modesta: donar un argument contra la xenofòbia tot explicant la història de com crec haver trobat el primer català que es va dir Causa. Descobrir-ho no ha estat pas el fruit d'una llarga investigació, sinó de la curiositat i d'una sèrie de casualitats.

Parc Natural dels Grans Causse,
amb les ciutats de Millau i Rodez.

El país dels "causses"

La primera casualitat va ser a rel d'un viatge amb la Roser al nord de Montpeller. Ens vam adonar que en aquella zona d'algunes muntanyes en deien "causse" (causse Noir, causse de Larzac, etc.), però com que els francesos ho pronuncien més o menys com "cosse" (cosse Nuar, cosse di Larzac, la relació amb el meu cognom no semblava clara. En tot cas vam esbrinar que un "causse" és un altiplà calcari, és a dir, format per la mateixa pedra que el Montgrí.

Actualment en aquella zona hi ha el Parc Natural dels Grans Causse, la ciutat més important del qual és Millau, que molta gent visita per veure l'espectacular viaducte de l'autopista A75 (2460 m de llargada i 270 d'alçada) que uneix el causse Rouge i el de Larzac.

Poques hores més tard la curiositat ens va portar a visitar l'església d'un poble. El nostre raonament va ser: si d'una muntanya en diuen "causse", potser algunes persones porten aquest cognom, de la mateixa manera que a Catalunya d'un puig petit en diem "pujol" i hi ha persones

Patrimoni

que es diuen Pujol. I així va ser. Al monument als morts de la I Guerra Mundial vam trobar uns quants Causse.

Un dia després vam entrar en una llibreria de Montpeller i vam comprar un llibre sobre l'Occitània, el país que estàvem visitant, on encara hi ha gent que parla occità, una llengua molt propera al català (com també ho és l'aranès actual). Llavors vam saber que Causse en occità es pronuncia exactament igual que Causa en català, perquè en els dos casos la vocal final és neutra. A partir d'aquell moment vam tenir la sospita que el Causa de Catalunya venia de l'Occitània. A més a més, com que a Espanya només hi ha 118 persones que es diguin Causa de primer o segon cognom, dels quals el 61% han nascut a la província de Girona i el 38% a la de Barcelona, vam pensar que era molt probable que tots descendíssim d'un sol occità anomenat Causse.

La immigració occitana

Uns anys després vaig comprar el llibre de les actes del congrés "Fronteres. Una visió des de l'Empordà" (Figueres, Institut d'Estudis Empordanesos, 2011). Allà hi havia un article d'Alexandra Capdevila Muntadas, titulat "Les característiques de la immigració occitana a l'Alt Empordà". L'autora explica que als segles XVI i XVII hi va haver una important immigració de gent occitana cap a l'Empordà i que l'any 1637, com que hi havia guerra amb França, es va ordenar fer un cens detallat de tots els francesos establerts a la costa de Catalunya, des de Salses (que llavors era catalana) fins a Tortosa. El grup més importants dels immigrants occitans a l'Alt Empordà provenia de Rodés (Rodez en francès), població de la zona dels Grans Causses a 67 km de Millau. La majoria d'aquests immigrants eren gent humil, que buscava una manera millor de guanyar-se la vida, que acceptava les feines més feixugues i que treballava sobretot al camp. Com que era gent pobra, provinent d'un país amb el qual estàvem en guerra en aquell moment, la gent els mirava amb recel i suspicàcia. Però molts d'ells van arrelar al

país, s'hi van casar i van aconseguir reunir algunes propietats. Aquest article dona el cognom d'algunes d'aquestes persones, però cap d'elles es deia Causa.

Però un dia, parlant en família del nostre possible avantpassat occità, va saltar la llebre. La meua filla va recordar que en Ventura Castellvell, pare d'una amiga seva, li havia enviat un e-mail que parlava d'un possible avantpassat Causa. L'havia trobat a l'Arxiu de la Corona d'Aragó, precisament al cens de 1637, del qual ja hem parlat. El document està fet a Cadaqués, porta data del 7 de febrer de 1637, i diu:

"Jo me dich Anthoni Causa y so natural del lloch de la Bargueyra, bisbat de Rodés, del regne de Fransa; so de edad de setanta anys; mon offisi és fer de pagès y visch de mon treball treballant de pagesia; ha sinquanta anys que resedesch en la província del present Principat de Cathalunya, los quals he passats en la present vila de Cadaqués sens que may me n só tornat en Fransa, y no tinch ningun parent francès en dit present Principat, y jo só casat ab Maria Cabrissas filla de Pera Cabrissas y n. muller de aquell, y tots són naturals de dita present vila de Cadaqués, y tinch un fill anomenat Anthoni de edat de quaranta anys, lo qual és natural de dita vila de Cadaqués y és casat ab Caterina, filla de Anthoni Tuluguera de la vila de Rosas..!.."

Ma azienda consisteix en una casa que tinch scituada dins la present vila de Cadaqués, la qual és de ma muller, y alguns mobles en dita casa, més una pessa de terra de vinya plantada de tinensa de dos vessanas, poch més o mancho, scituada en lo terme de dita vila de Cadaqués y en lo territori anomenat Paní, més tot aquell mas anomenat Pedr[o] ab la casa, corral, terras, honor y posesions de aquell, cultas e incultas, scituat en lo terme y parròquia de la vila de Rosas; més algunas sinquanta cabras, més un rossí de pèl negrench de edat de catorse o quinsa anys y una vaca; y en la casa de dit mas algunas aynas de pagès y alguns mobles de poca consideració, y no tinch altra cosa. (Es pot consultar a: Arxiu de la Corona d'Aragó, Consell d'Aragó, Secretaria de Catalunya, lligall núm. 551, folis 29-30, declarant 6).

BROCHMANN
Servei d'Assistència Tècnica

Calefacció i aigua calenta
Aire condicionat
Descalcificadors

Joan Broch
687086293
joanbroch@gmail.com

 MOTOS SOLER

C/. Dr. Barraquer, 23
17480 ROSES (Girona)
motos.soler@terra.es Tel/Fax. 972 25 68 92

El Mas d'en Causa a Pení.

A la comarca molta gent sabem que a Pení, entre el Puig de l'Àliga i el Puig Alt, hi ha el Mas d'en Causa, ara en runes, i que molt probablement és el mas del qual parla aquest document. L'Antoni segurament va pronunciar el seu cognom molt bé, amb una essa sorda, i hagués escrit Causse si n'hagués sabut. Però probablement era analfabet i el redactor de l'informe el va escriure amb una a final (res important perquè sona igual amb "a" que amb "e") i amb una sola essa, com encara fa molta gent quan escriu el meu cognom, pensant que es deu referir a la causa d'alguna cosa, i llavors jo he de dir, "amb dues esses, si us plau"; ara podria afegir, "com les **causses** de l'Occitània", però potser no sabrien de què els parlo.

Així doncs l'Antoni Causa va arribar a Cadaqués el 1587 com a immigrant, a l'edat de 20 anys, va fer de pagès, es va casar amb una dona del país, va tenir fills i s'hi va quedar. Probablement molta gent li deia *gavatx*, perquè segons la Viquipèdia: "El mot *gavatx* apareix per primer

cop en català l'any 1603, coincidint amb el fort de la immigració ultrapirinenca. Al Principat de Catalunya, s'utilitzava per denominar despectivament les persones vingudes d'Occitània." En aquell temps la paraula *gavatx* tenia la mateixa funció discriminatòria que *xarnego* als anys seixanta o que *moro* i *sudaca* a l'actualitat.

La història del meu cognom no és pas gaire estranya. Catalunya és i ha estat sempre una terra d'immigració i només és una qüestió de temps, sort i paciència arribar a esbrinar que un avantpassat del 99% de nosaltres va ser un immigrant. Això em sembla una raó convincent per tractar els immigrants que han arribat fa poc de la mateixa manera que ens agradaria que haguessin tractat al nostre avantpassat immigrant o que voldríem que tractessin els nostres fills, nets o parents ara que la gent jove torna a emigrar per poder guanyar-se la vida.

Martí Causa

CAMINS

“No crec possible de conviure si no creiem en la veritat: no cal que sigui cap déu, pot ser el camí mateix o la frontera del camí o algun indret o el límit del destí o el pensament de no trobar destí; pot ser només posar-se a fer camí o asseure's a la vora d'un camí.”

(Joan Brossa)

Segons el Diccionari General de la Llengua Catalana, camí és “l'espai a recórrer per a anar d'un indret a un altre” o “la tira de terreny més o menys ampla que va d'un indret a un altre disposada expressament per a transitar-hi.” La millor forma de conèixer el territori és caminant, com diria el poeta. Ja diuen que “ets més vell que anar a peu”, i aquesta, resumida, pot ser la història de la humanitat. Amb la recerca del coneixement vas visitant llocs on pots compartir allò que ja saps o allò nou que has après tot fent camí.

El nostre Empordà és protagonista de pas d'importants vies d'intercanvi cultural i comercial com la Via Augusta (“Tots els camins porten a Roma”), prolongació de la Via Domitia. Els mestres d'obra que van portar el romànic anaven de vila en vila transmetent el seu saber i la seva cultura, el seu art per bastir tota mena de construccions. Prèviament ja van passar els homes del neolític a la recerca de la preuada variscita o el sílex, d'aquesta manera s'establiren a la nostra contrada.

Fent camí, doncs, no només ens apropem a altres pobles sinó que descobrim i/o compartim cultura. Som com som perquè fem camí i és la nostra via per decidir cap a on anem. Cada camí per la seva mida, trajectòria i especificat té un caràcter que el fa especial. Podríem dir que el sentit comú és essencial en la seva execució. El seu disseny i característiques –lògica econòmica alhora– són inapel·lables. Abans mai no es feia un camí que no fos útil. No podem dir el mateix de moltes carreteres, autovies, autopistes i altres que s'han construït a les últimes dècades.

Caminar és aprendre segons el ritme i velocitat i captar l'essència del mateix. Admirar les vistes i les característiques del seu traçat, amplitud, sinuositat, desnivell, límits que el separen dels camps, conreus o boscos que travessa. Són lliçons que la natura ens ofereix amb generositat. Fins i tot el tipus de vegetació és un convit a gaudir d'olors, ambients i fragàncies florals. El mateix camí és una experiència nova segons l'època de l'any o l'hora del dia. Un regal per a l'oïda per la diversitat de la fauna (“Digues com i quan camines i digues quants ocells escoltes”...). Tot trepitjant, sentint, olorant, mirant i observant, tocant i admirant que fem camí gaudim de les

sensacions més sublimes. Ho tenim a la vora, ho tenim a l'abast i és un privilegi viure a l'Empordà, envoltats per parcs naturals: Albera, Cap de Creus, Aiguamolls,...

Els camins esdevenen eines de prosperitat per fomentar el turisme de qualitat vinculat al paisatge únic que gaudim tots plegats. Les noves tecnologies i les xarxes públiques són mitjans que poden explicar amb tot detall l'excepcionalitat i bellesa del nostre territori. Poden atraure a gent de l'altra part del món a visitar-nos gràcies a mitjans com twitter, facebook, wikiloc, xarxes socials, i d'altres. Són actius econòmics de gran valor. La recent posada a punt des de la web municipal, juntament amb la rehabilitació dels camins que accedeixen als dòlmens i altres monuments megalítics, és un gran encert. Espectaculars vistes pujant per la senda que porta des de Palau-saverdera fins a dalt del castell de Sant Salvador, passant per la cova de Veta Negra. Ara bé, caldria fer una tasca semblant amb els camins existents i altres itineraris de perfil més planer situats al costat oest del nostre municipi. Molt més planers que permeten una altra mena de recorregut i gaudir d'altres gratificants sensacions.

Protegir camins és preservar la nostra cultura i difondre el nostre patrimoni. L'accés al territori tal com es feia abans permet resseguir les passes dels nostres avantpassats. Caldria recuperar els camins que uneixen el nostre poble amb els altres limítrofs, tenir la possibilitat d'anar tot xino-xano. Establir lligams per incentivar prosperitat significa reconèixer les nostres arrels. Una via ja existent –desbrossant, recuperant i condicionant el terreny– permetria unir els pobles de Roses, Palau-saverdera, Pau i Vilajuïga. Fent-la atractiva com a motor turístic, ja sigui a peu o en bicicleta, amb connexions i senyalització adequada cap a altres camins que remunten cap a la Serra de Verdera o bé cap a la plana de l'Empordà passant pels Aiguamolls. Molts visitants de la nostra comarca gaudirien del nostre paisatge, visitarien el nostre extens i magnífic patrimoni tot fent parada i fonda en els bons establiments dels nostres pobles.

Pensem en l'èxit d'altres vies ciclo-turístiques com la via de la Muga o la més recent Pirinexus. La xarxa de senders Itinerània és un altre model excel·lent de marcatge i senyalització de camins.

Els camins agrícoles i ramaders estan soffrint un lent procés de desaparició amb la quasi extinció de la pagesia o de la transhumància. Es transformen, en el millor dels casos, en camins rurals o forestals; en d'altres, en carreteres o trams de vies urbanes. El Catàleg de Camins, normalment inclòs al planejament general, és una bàsica per preservar i conservar la seva vigència. Encara no resulta suficient, però, ja que la transformació del territori, amb la pèrdua de la vitalitat agrícola i ramadera d'altres temps passats suposa abandonar moltes sendes i carrerades. També els

camins de bast, d'un metre d'amplada, propis de cavalls, han perdut la seva utilitat degut a l'ús dels vehicles a motor.

És obligació de les administracions públiques procurar pel seu bon estat de manteniment i sobretot per la seva vigència per no trobar-nos amb sorpreses desagradables veient que estan llaurats, amb tanques que impedeixen el pas o el seu abandonament essent del tot impracticable. Al voltant del Parc Natural dels Aiguamolls de l'Empordà podem trobar-nos diversos camins inventariats segons el Pla Ordenació Urbanística Municipal de Palau-saverdera –plànol 3b, xarxa d'itineraris per a vianants i bicicletes (camins rurals)– que es troben en mal estat, abandonats per no dir intransitables. Cal inventariar, recuperar, protegir, restaurar, mantenir i educar en el medi, per la bona preservació dels camins.

Només resta encoratjar-vos a sortir a caminar i gaudir del camí...

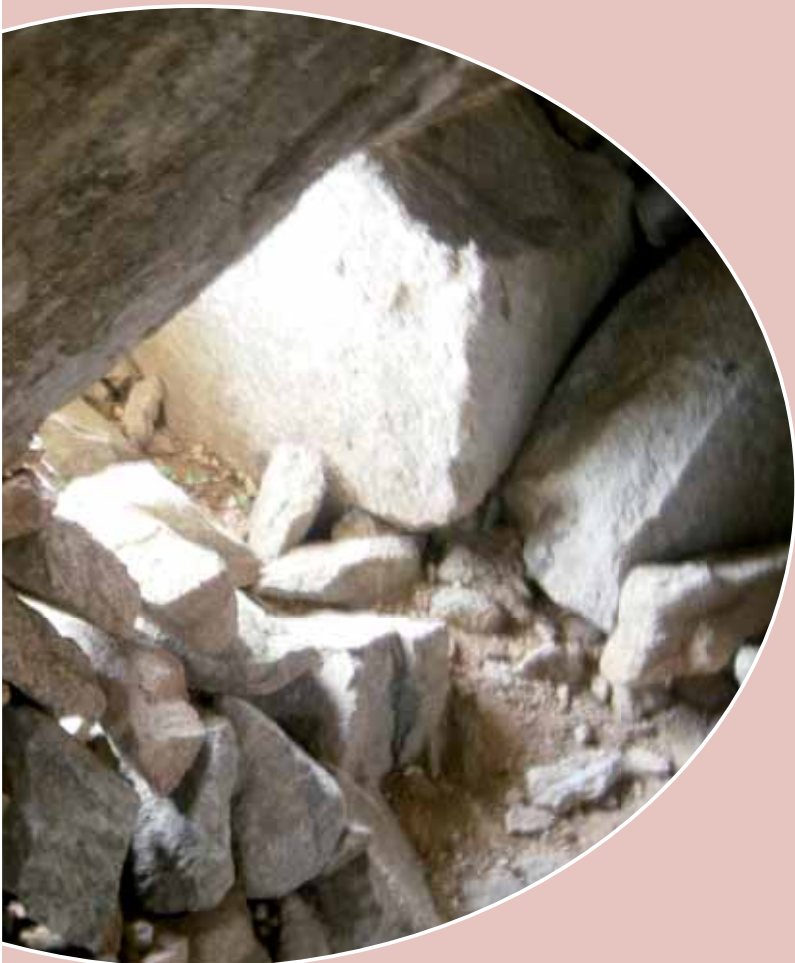
*Caminante, son tus huellas
el camino y nada más;
Caminante, no hay camino,
se hace camino al andar.
Al andar se hace el camino,
y al volver la vista atrás
se ve la senda que nunca
se ha de volver a pisar.
Caminante no hay camino
sino estelas en la mar*

(Antonio Machado)

Josep Maria Najes Querol
Arquitecte

Un xic de tot

Interior de la Cova dels Lladres
(Foto de l'autor)

Apunts per a una novel·la:

EL DARRER ERMITÀ DE SANT ONOFRE

Confesso que el tema dels anacoretas onofrencs és una intriga històrica que m'agradaria relatar en forma novel·lada algun dia. I si hagués de triar el protagonista major tinc molt clar que em decantaria per en Pere Olivet, més misteriós i d'aventura

Sempre m'ha intrigat el tipus de vida que podien haver dut a la capella i perifèria de Sant Onofre anacoretas de reclusió del segle XVIII com Pere Vergés (anys 1744-1752), el cirurgià de Sant Pere Pescador Joan Sagàs (1763), o els motius que impulsaren Fra Francisco (1770) a instal·lar-se en aquest internat d'oració. No feien una vida comunitària pròpia dels cenobis, però havien de practicar la regla benedictina de *l'ora et labora* (treballant l'hort), ja que no podien subsistir exclusivament dels dàtils, arrels, fruits silvestres o el pa celestial com atribuïa la tradició religiosa.

A les darreries del segle XIX sembla que ja no es troben personatges penitents forasters, emuladors de la figura del sant. Amb el temps l'ermità esdevingué una figura molt més laica, que conreava les feixes properes o s'encarregava del bon manteniment del corriol i de l'edifici. Un rol més adient per a la gent del poble. Al seu llibre, l'Arnald Plujà esmenta que al principi del segle XX hi havia un treballador municipal que combinava les feines de sereno, campaner i enterraments amb la d'ermità ocasional: en Jacint Roig Prats. Aquest veí, resident al Ravalet, es feia el sou amb les almoines recollides. El mateix autor (citant els records de la Trini Figueras) assenyala Josep Soler Turró com a successor d'en Jacint: el *Dietari* confirmava que entre 1905 i 1907 exercí de paborde, cobrant del capellà diversos jornals de reparació. Tots dos formaven part de la nova generació ermitana, "gent de Palau de modestos ingressos que es pluriempleava per vocació o per millorar l'economia familiar." La figura eclesiàstica de l'ermità fa trena, doncs, amb la de paborde (d'aquest en tenim una munió de noms; la Rosita Pagès, per exemple, rememora que el seu oncle Josep Espelt Buscató havia fet aquesta feina administrativa-assistencial a la dècada dels anys trenta) i d'altres més seglars: si prosseguíssim pel fil del temps acabaríem parlant del darrer custodi de les claus de la capella (en Bartomeu Macau) o de la tasca ingent de conservació del paratge d'en Narcís Macau.

Qui va ser l'últim ermità de Sant Onofre? Probablement és una pregunta complexa i incontestable, ja que no és senzill establir una cadena cronològica exacta dels records dels seus descendents o convilatans, de les funcions exercides pròpiament com a ermità ("Persona que *viu* en una ermita i en té cura"), així com per una certa manca de documentació acreditativa. En el seu recull d'anotacions inèdites "Revivint vells temps" l'Àngel Roig (a qui agraeixo de tot cor la documentació facilitada) té alguns suggeriments a fer basats en converses enregistrades ja fa algunes dècades. Són històries farcides d'anècdotes i, en algun cas, amb sintaxi de llegenda o facècia.

Segons els seus apunts el penúltim ermità fou un tal Pere Olivet, de qui no es va trobar constància en el registre dels arxius parroquials, i a qui en certa ocasió li va passar un cas digne de romança. Resulta que la banda del "Relotger" de Pont de Molins es va haver de refugiar en una cova existent a sota el Fitó, per damunt dels castanyers d'en Queló Mateu, ja que el cap de la banda tenia un dels seus homes malalt o ferit per alguna malifeta. Sota amenaça de mort, feien que l'ermità anés a comprar la teca cada dia –amb els diners que li donaven– en un poble diferent, perquè d'aquesta manera la gent d'un mateix indret no s'estranyés que un pobre ermità disposés de tants de sous. La cosa va anar seguint així fins que l'home de la banda va sanar. Quan va arribar el moment d'acomiarar-se, el capítol preguntà a l'ermità: "Sabeu qui sóc jo?". "No", respongué aquest. Aleshores el bandit li va clavar una santíssima bufetada a la galta acompanyada d'aquestes paraules: "Sóc el Relotger de Pont de Molins, i perquè vos no us descuideu mai i tingueu un record meu conserveu això." L'ermità arplegà una bossa de diners que més tard va donar al capellà de Palau perquè quan passés a millor vida digués missa per a ell i les seves obligacions (les que li va encomanar el "Relotger" i la seva banda de malfactors).

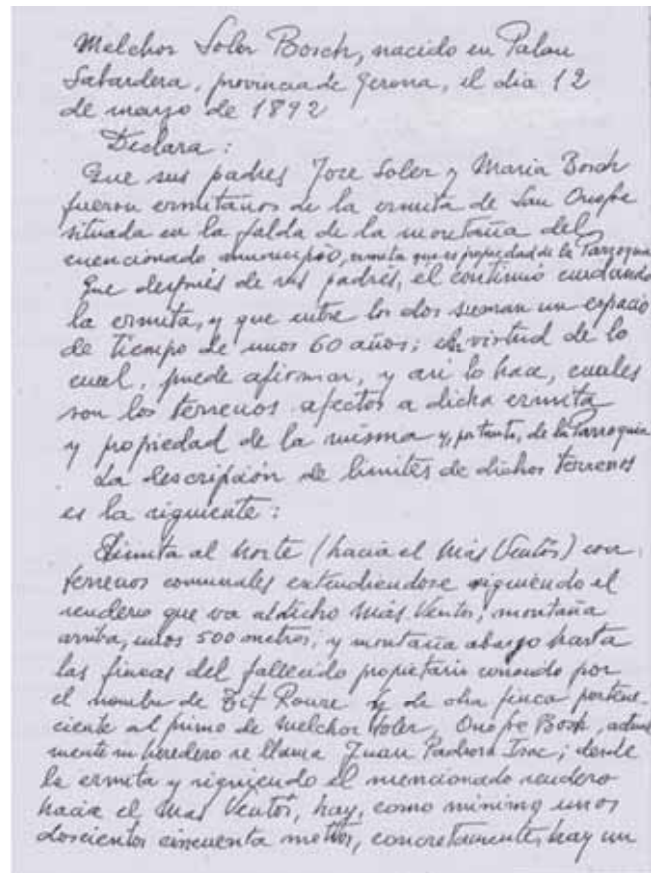
Aquest relat li va ser explicat a l'Àngel Roig, en versió coincident, pel seu oncle Josep Turró i Blanch i per en Mensió Soler (en "Noiet", que va morir el 1979). La Cova dels Lladres es troba damunt de Sant Onofre al peu del Fitó. Les anotacions dels testimonis orals sobre la personalitat del darrer ermità aposten per dos candidats. D'una banda en Josep Soler i Turró (1854-1920), pare d'en Mensió "Noiet", que quan tenia 30 anys va començar a tenir cura de la capella, anant-hi a treballar solament, no hi vivia com els vertaders ermitans, sinó que conreava les feixes plenes d'usurda, i pel que sembla també hi havia molts cirerers. Aquest relat del Melchor Soler i Bosch el setembre de 1977 el complementava la Lola Causa i Bech el maig de 1985. Aleshores tenia ella 88 anys i recordava l'ermità anant per Palau i altres pobles propers demanant almoïna tot mostrant la capelleta amb la imatge del sant. A l'ermità li donaven cèntims o bé pa o un altre menjar. La capelleta es conservà a Can Mensió "Noiet". El relat d'en Melchor Soler venia precedit d'una declaració escrita quatre anys abans on esmentava la condició d'ermitans dels seus pares i feia tot seguit una descripció acurada dels límits dels terrenys de l'ermita.

El segon candidat fou en Pere "Sembleia" (Pere Ferrer i Macau, o potser Pere Ferrer Massot) segons el testimoni del seu nebot Tomàs Ferrer "Sembleia", que recordava l'agost del 1985 (a l'edat de 80 anys) que el seu oncle

havia mort quan ell tenia només un any. Un segon testimoni que subscrivia aquesta possibilitat va ser en Xico Caselles i Mercader (Xico Tirrol) que també a l'agost de 1985 (als 85 anys) tenia present a la memòria l'anècdota que una vegada algú li va donar a Pere "Sembleia" –quan passava captant almoïna amb la capelleta pel poble– una moneda més grossa del que era normal per fer "xunga", ja que no passava per la ranura de la capelleta. Ell, però, amb paciència, la va fer entrar.

Confesso que el tema dels anacoretes onofrencs és una intriga històrica que m'agradaria relatar en forma novel·lada algun dia. I si hagués de triar el protagonista major tinc molt clar que em decantaria per en Pere Olivet, més misteriós i d'aventura. La seva associació amb un bandoler real hauria de ser forçosament amb el Relotger de Creixells, que actuà a l'Empordà pels volts de la tercera carlinada (1872-1876); també podem deixar volar la fantasia i creure que, efectivament, procedia de la ribera de la Muga. Haig de reconèixer, però, que no tinc talent per imaginar-ne la vida eremítica, basada en catorze hores de pregària, tres de feina, dues per la contemplació o estudi i cinc per dormir. Potser la Núria Esponellà o en Martí Gironell acceptarien el repte o comanda.

José Luis Bartolomé

Fragment de la declaració d'en Melchor Soler

SET CONTALLES

dels temps d'abantes

Castell de Sant Salvador.
Al peu, a la dreta, el monestir
de Sant Pere de Rodes.

Ja fa una bona colla d'anys escorcollant la Biblioteca de Catalunya vaig trobar [Ricard] uns quants documents manuscrits de temàtica folklòrica alt-empordanesa que fan referència a motius fantàstics més o menys divulgats i coneguts avui dia a través de la transmissió oral i/o de reculls de llibres.

Les set rondalles o contalles que tot seguit podeu llegir són d'una gran simplicitat narrativa, però molt riques en to emotiu i lèxic popular.

Els contistes són gent d'aquí que van explicar la seva versió de llegendes locals durant la dècada dels anys 1920.

Reproduïm els textos respectant l'ortografia i algunes imprecisions de l'original, i indicant en cursiva les paraules que ens han estat difícils d'interpretar per la qualitat de la còpia.

LA CREMA DEL CONVENT DE SANT PERE DE RODES

El convent de Sant Pere de Rodes era fortificat com el més valent castell. Els frares sabien manejar les armes de tal manera que cap enemic podria prendre'l.

Els morus per prendrel i destruir-lo, com tot era ple de grossos pins, calaren foc a la muntanya i d'aquesta manera destruïren el convent. Els frares varen fugir del convent sense rebre la més petita cremada. Passaren per un furat que atravesava la muntanya i va a sortir a Palau Sabardera. En cara d'aquesta cova en diuen la cova dels frares.

*Dit per Joan Blanc,
fill de Pau de 17 anys,-1924-
i Carme Siveques de Palau Sabardera
de 36 anys i veïna de Pont Major.
Any 1923.*

EL SALT DE LA PRINCESA

Sota el castell de Sant Salvador, a la muntanya de Sant Pere de Rodes, hi ha una *deixa* que la gent l'ha batejada amb el nom de "salt de la princesa".

En els temps dels morus, quan aquests prengueren el castell de Sant Salvador, la princesa avants de entregar-se aquella mala gent va fer un salt i es tirà *vaix l'empedrat* per trovar-hi la mort.

El rei moru prou buscà pels *correrons* més amagats del castell, més la princesa no la veié *en lloc*.

Després de molt buscar va veurer un soterrani que donava a fora i creient que per allí havia fugit, la princesa, el rei i passà caient rostos avall, morin en poques hores.

Avui encara trovareu gent de Palau que us ensenyaran una *deixa*: el salt de la princesa i més avall una pedrassa: el cos del rei moru.

Dit per Josep Ribes de 17 anys, any 1928. Fill i veï de Pau.

EL BRUIXOT DE ROSES

A Roses hi havia un bruixot que totes les nits de pluja i bosca pujava amb una llanterna a caçar caragols a la muntanya de Rodes i Paní.

Amb els caragols i llimács i altres potingues fabricava un unguent llafriscos i el feia servir per engraixonar les barques dels pescadors.

Era experimentat que la barca que era *empaguntada*, havia begut oli, feia mala fi: si no moria estallada anava a fons.

Contat per un pescador de Roses. 1921.

LES PRESONS DE RODES

En el monestir de Sant Pere de Rodes hi ha unes presons, *fosus* o caborques que mai ningú ha sabut on anaven a parar. En aquest lloc eren tirades les persones que plenes de fe donaven la vida per amor a Jesucrist: uns eren degollats i altres escortersats de viu en viu.

N'hi pujaven de tots els pobles del voltant.

*Contat per Joaquim Ribes,
veï de Pau de 40 anys.
Estiu de 1928*

PRINTEC

Projectes Informàtica i Noves Tecnologies S.L.

Ctra. C-260 Km. 39'5 17487 EMPURIABRAVA (GIRONA)
Tel. (972) 15 19 39 Apt. De correus n° 7
Fax. (972) 15 02 77 email: printec@printecsoft.com

c/ Padró, 2
Tel. 972 53 02 89

**FORN
PASTISSERIA PALAU-SAVERDERA**

ELS FRARES DE SANT PERE DE RODES

Tots els anys en arribar el mes de gener i febrer, sortien els frares de Sant Pere de Rodes a fer el recorregut per la muntanya i miraven els camps de blat, de la *campuria* de Castelló: ells tenien tan von ull que ja sabien l'anyada del blat.

D'aquí nasqueren algunes dites que encara es diuen en els pobles de Pau, Palau Sabardera, Roses, Pedret, Vilajuiga i molts altres.

Si el blat es clar i les fulles no cobreixen la terra diuen:

-Si pel gener
no cobreix el tarrè
bona anyada darè.

I si cobreix el tarrè al rabès, *l'hufana* se'l menjarà.

-Si cobreixo el tarrè
Mala anyada darè.

*Dit per Mossén Salvador Rovira.
Rector de Pau en 1917, avui de Sarrià de Ter de 45 anys. 1929.*

LA VERE-CREU DE PAU

Eren uns navegants que portaven una vere-creu de plata. Quan foren en alta mar es girà una tempestat que semblava enfonsar el barco. Els tribulants prometeren que sí podien arribar a un port deixarien la Vere-creu a l'església mes aprop on es benerés el sant del dia.

I diu que arribaren al port de Roses al dia 11 de novembre festa de Sant Martí. Els navegants demanaren a quin poble es benerava Sant Martí i els hi digueren a Perelada i portaren la Vere-creu a Perelada.

Més veusaquí que això va saber-se, i els veïns de Pau que tenien més dret i tot el dret demanaren la Vere-creu als de Perelada més aquests no la volgueren entregar.

Allavors la demanaren als navegants i aquests els hi donà.

Aquesta creu es de plata, d'estil gotic, al mitg te un medalló esmaltat, representat la adoració dels Sants Reis, i una esmeralda d'un tamany regular. Tota ella es molt elogiada per els arquèolegs.

Josep Ribes i de Pau de 19 anys. 1928.

SANT ONOFRE

Sant Onofre era anacoreta i vivia a la muntanya de Palau Sabardera; allí hi tenia una cova per fer-hi oració i guardar-se de la pluja i el fred.

Mai va estrenar un vestit, la cabellera es cuidà de cobrir-li la nuesa del còs: li arribava fins als peus.

En les pedres de la cova hi feia tanta penitència, que amb una encara s'hi veuen marcats els clots que hi feren els seus genolls i si be es mira s'hi veu bermellir sang.

L'IMATGE DE SANT ONOFRE

En la mateixa cova, on feu penitència el sant anacoreta s'hi trovà una imatge del penitent que avui es venera en una ermita del peu de la cova. La llegenda no diu qui la trovà.

Diu, però, la llegenda, que'ls veïns de Palau Sabardera i el senyor rector, amb tota solemnitat la portaren a la parroquia, posant-la en una fornícula de damunt l'altar major.

I si avui el vespre li posaren demà al dematí el trovaren damunt l'altar, com si volgués marxar.

El tornaren posar a la fornícula i el sant tornà a baixar. Això durà tres dies.

Tot el poble pensà que'l sant volia ésser venerat a la muntanya i li feren una ermita al peu mateix de la cova.

La gent d'aquells pobles hi te molta devoció.

EL MIRACLE

El dia que portaren el sant a l'ermita ó unaltre dia de festa que hi havia molta gent un noi que pujà a la paret de la plassa va caurer a baix on hi ha uns metres. In vocà el sant i baixà fins a baix sense fer-se el mes petit cop o rescada.

Contat, tot això per Carmè Sibeques filla de Palau Sabardera i veïna de Pont-Major, de 35 anys. (any 1925).

D'aquests set relats, dos tenen com a veu narradora una palauenca. La Carme Sibeques (o Siveques) va ser una parenta d'en Martí Sivecas Saez [traspasat aquest mes d'octubre]. En el seu relat de Sant Onofre es fa al·lusió a una llegenda recollida per Joan Amades (*Llegendes de coves, roques, mar, i estanys catalans*. Editorial Farell, 2001):

LA PEDRA DE SANT ONOFRE

Es troba dintre la cova del mateix nom, a Palau-saverdera. Al seu damunt s'agenollava el sant. S'hi coneix l'empremta dels genolls i és de color rosat de la sang que en rajava.

(segons Mn. Josep Casassa, de Sarrià de Ter, 1934)

El cronista pauenc sens dubte és en Josep Ribes Pey, amic de Josep Casassa Tassis. Aquest va escriure el 1929 *Llegendes de les comarques de Girona, llegendes i altres romances*, que conté la versió d'"El bruixot de Roses" amb gairebé total similitud. (Gabriel Martín i Roig, *L'Empordà fantàstic*. Llegendes, Farell editors, 2004, p. 90)

Ricard Aiguabella
J.L. Bartolomé

carriisseria-xarcateria

Sánchez

ESPECIALITATS EN EMBOTTITS I FIAMBRES - ELABORACIÓ PRÒPIA

Plaça Catalunya, 5 - Tel. 972 52 03 57

SANT PERE PESCADOR

Un xic de tot

LLIÇONS DE VIDA ACTUALS d'un PAGÈS del XVIII

Mai com aquest any els ciutadans del Principat hem rebut tantes informacions sobre el que va passar abans, durant i després de l'11 de setembre de 1714. L'interès pels fets de la Guerra de Successió a la corona espanyola i per les repercussions de la caiguda de Barcelona aquell 11 de setembre ha crescut exponencialment pel context polític que es viu a Catalunya. La guerra va ser *europèa* –que en l'època era tant com dir *mundial*– i es va resoldre amb uns acords basats en els interessos de les potències que hi van intervenir. Totes, en un grau o altre, hi van guanyar. Però les conseqüències, a l'interior de la monarquia hispànica van ser de gran envergadura. I per a Catalunya, especialment negatives. En el marc de la commemoració institucional del Tricentenari, han estat explicades amb detall i la memòria històrica del país se n'ha beneficiat. La victòria de les tropes del rei Felip V va significar la cristallització del vell somni del comte duc d'Olivars al segle XVII (“un solo rey, una sola ley, una sola moneda”). La monarquia hispànica confederal dels Àustries, en què cadascun dels territoris gaudia de les seves pròpies institucions sota la figura comuna del rei, era substituïda per un estat borbònic que feia desaparèixer les peculiaritats (polítiques però també econòmiques, culturals, etc.) dels territoris de l'antiga Corona d'Aragó, i bastia una Espanya amb els signes d'identitat de Castella.

Sabut és que Catalunya va perdre la Generalitat, la capacitat de recaptar impostos, la llengua catalana va ser prohibida i perseguida... Però sense perdre de vista aquest context “macrohistòric”, resulta interessant fixar-nos en com la majoria de la gent del segle XVIII van viure el seu dia a dia en la Catalunya posterior a 1714. I encara més atractiu si el protagonista que podem escollir és tan representatiu com en Sebastià Casanovas i Canut, el pagès de Palau-saverdera, per bé que nascut a Sant Pere Pescador l'any 1710. El manuscrit que ens ha arribat és una mostra viva de la història de la quotidianitat que van viure i, sobretot, patir els homes i dones del país des de l'endemà mateix de la desfeta. Està escrit en paper, en molt mal estat de conservació, en bona lletra cursiva del segle XVIII. Malgrat que falten algunes pàgines, és una font històrica d'innegable

valor, sobretot per entendre els efectes del nou sistema d'impostos borbònic en l'economia catalana del set-cents.

El pare d'en Sebastià, partidari de l'Arxiduc Carles d'Àustria, pretendent que havia disputat la corona a Felip V, es va haver d'exiliar (va viure al Rosselló) amb la derrota de l'11 de setembre; aquesta presa de posició va condicionar la infantesa d'en Sebastià, que va haver de ser acollit pels seus avis materns. Els estudis –apuntava molt bones maneres– també els va haver d'interrompre amb el retorn del pare i la mort de la seva àvia. Per guanyar-se la vida va treballar, a partir dels vint anys, com a mosso en cases de pagès i molins de l'Empordà. Quan semblava que en Sebastià –ja casat i amb dues criatures– podria capgirar la situació econòmica en assumir la propietat paterna de Palau-saverdera, va haver d'afrontar una dura realitat: va constatar que estava carregada de deutes, perquè el seu pare no havia volgut pagar mai el cadastre, el nou tribut imposat a Catalunya pel ministre José Patiño des de 1715. Era un sistema de quotes i la monarquia fixava la quantitat que volia recaptar, que era repartida entre els municipis i aquests la distribuïen d'acord amb la riquesa de cadascú (béns immobles, ingressos per activitats professionals o comercials). El pare, en una actitud que avui qualificaríem d'insubmissió fiscal, no havia pagat a Hisenda, però el deute hi era i el seu fill va haver de fer-hi front. En Sebastià descriu la seva desgraciada situació: “*passaran alguns anys que tot mon treball no me*

aprofitava, per causa de lo molt que se estava devent... alomenos pasé quatre o sinch anys que agé de anar a durmir per los pallers, tant hivern com estiu (...) sens llençol ni altra cosa". El drama d'en Sebastià Casanovas era una metàfora del país amb els nous temps. Aquesta obsessió per la fiscalitat era comuna a gran part de la població del Principat després de 1714. La gran pressió de la Hisenda de la nova monarquia va provocar tenaç oposició de la població, ja molt empobrida pels anys de guerra. En Sebastià conreava camps i vinyes però no podia ni gaudir de la suor del seu treball: "com jo me trobava tant atrassat del cadastral i d'altres deutes (...), tot lo temps jo treballava la vinya, però ni un raïm no me'n deixaven traure i si algun ne volia menjar de tendre hi havia d'anar d'amagat".

La immensa majoria del país va patir més en aquells moments posteriors a la desfeta de l'11 de setembre de 1714 el jou econòmic de la nova fiscalitat que no pas la pèrdua de les llibertats polítiques. A les institucions representatives del país, ben poca gent de les classes populars hi arribava. Una minoria de catalans van resultar beneficiats per les noves decisions econòmiques (com ara la llibertat de comerç amb Amèrica), però les penalitats del dia a dia, provocades o incrementades per la nova fiscalitat borbònica, eren plat comú a la majoria de llars del país. Potser per això, tornem a trobar en el manuscrit de Sebastià Casanovas una recomanació a les generacions futures que també esdevé metàfora d'una

manera de reaccionar en temps de confrontació. El seu pare havia fet insubmissió fiscal davant dels vencedors, empès per la seva fe austriacista i antiborbònica, però al cap i a la fi li havia llegat una propietat endeutada i l'havia condemnat a unes penúries que, sembla, només als anys finals de la seva vida va poder resoldre i viure amb certa comoditat. Així, pot resultar comprensible el posicionament pragmàtic que trobem en el manuscrit d'en Sebastià: "Axís advertesch a tots mos descendents que, en cas en ningun temps hi agés algunas guerras, que en ninguna de la maneras no se afacionian ab un rey ni ab altra, sinó que fàcian com las matas que són por los rios, que quant ve molta aygua se aclatan y lo dexan pasar, y després se tornan alzar quan la aygua és pasada, y axís obeir-los tots qualsevol que vinga, però no afacionar-se ab cap, que altrament los succiria molt ma y se posarien en contingència de perdra-se ells y tots sos béns ..."

Uns consells, amarats de tristor, desencant i por, que no necessiten traducció. Reflex d'una actitud de validesa universal, practicada per gent dels cinc continents quan les situacions –fam, guerres, pobresa...– esdevenen tràgiques. Una temptació –no prendre partit, resistir– ben pròpia de la condició humana.

Francesc Canet

Catedràtic d'història a l'institut Ramon Muntaner

II. Il·lustració de Lluís Roura de Can Casanovas

ALTITUDS

L'altitud o cota és la distància vertical d'un objecte respecte d'un punt d'origen donat, considerat el "nivell zero". En termes geogràfics, com a nivell zero es pren el nivell mitjà del mar. En el mapa topogràfic apareixen nombroses cotes d'altitud, generalment en els punts culminants i en llocs d'interès com collades, trencaments de pendent, zones planes, etc. Al costat del valor numèric corresponent a l'altitud, expressada en metres, s'indica un punt que representa la seva localització exacta.

El desnivell o pendent és la diferència d'altures entre dos punts. Desnivell positiu és el desnivell ascendent d'un determinat punt a una altitud superior. Desnivell negatiu és el desnivell descendent d'un determinat punt a una altitud inferior. El desnivell acumulat és en general la suma de tots els desnivells que se salven en una ruta. Això no obstant, és habitual considerar la suma exclusivament de desnivells positius.

El terme "desnivell" s'usa molt al món del muntanyisme, ja que aquest és un dels factors més importants en la classificació d'una ruta segons la seva dificultat. Generalment, una ruta de muntanya en la qual el desnivell positiu acumulat és superior als 600 metres se la considera de "dificultat mitjana", mentre que si supera els 1.000 la ruta passa a ser de "dificultat alta".

Hi ha rutes que per superar un desnivell de pocs metres s'ha de caminar una bona estona i fer alguns quilòmetres, per exemple el camí de Ronda de Roses fins a la punta de l'Almadrava: camines més d'una hora i en fas més de cinc, i el desnivell ascendent és de només 15 metres. Es pot començar a caminar al moll comercial de Roses a la cota 0 i la cota més alta que hi ha en tot el recorregut és només de 15 metres i aquesta es troba abans d'arribar a Canyelles, concretament sota els apartaments Canyelles 44.

També és de poc desnivell la ruta que surt de la platja del Salatà de Roses cota 0, passant pel Cortijo cota 5 metres, seguint per l'hípica dels Aiguamolls cota 10 metres, agafant la ruta per la depuradora de Palau cota 15 metres, fins arribar a la plaça del Balcó de l'Empordà de Palau, cota 70 metres. S'han caminat més de deu kilòmetres durant més de dues hores, i s'ha fet un desnivell ascendent de 70 metres. Tot el contrari és quan es fa una ruta per pujar pel poble de Palau: els desnivells ascendants són constants i en pocs metres de recorregut la variació d'altitud pot ésser molt considerable; es pot començar per la plaça del Balcó de l'Empordà amb 70 metres d'altitud, es fa un recorregut de 30 més i arribes a la plaça de l'Església, que es troba

a 75 metres d'altitud, per continuar fins a la rotonda del dolmen del mas Bohera amb 85 metres d'altitud. Hem caminat cinc minuts, hem fet un recorregut de 200 metres i un desnivell ascendent de 15.

I continuant enfilant-nos pel mateix carrer i després de caminar uns cinc minuts arribem al començament d'una escalinata a 105 metres d'altitud que té 120 esglaons i que puja fins al barri de la Ciutat situat a 130 metres d'altitud on hi ha les cases conegudes de Cal Governador i Cal Rei. Des del barri de la Ciutat ens enfilem pel camí històric que va de Palau al mas Ventós i caminant uns 15 minuts, fent un desnivell ascendent, arribem fins al primer dipòsit de l'aigua que es troba a 150 metre d'altitud; enfilant-nos pel mateix camí durant 30 minuts, i agafant una desviació a la dreta a la cota 170 metres, arribem al segon dipòsit d'aigua que es troba a 190 metres d'altitud, i on hi ha una plaça que serveix de mirador des d'on es contempla una panoràmica impressionant del poble de Palau, de la badia de Roses, de la plana de l'Empordà i de les muntanyes que es veuen al fons, des del massís del Canigó fins al massís del Montgrí, les illes Medes i la badia de Roses. És una llàstima que aquesta plaça mirador no estigui ni condicionada ni senyalitzada. En menys d'una hora, i en un recorregut de tan sols un quilòmetre, hem fet un desnivell ascendent de 120 metres.

Fent el desnivell descendent tornem al barri de la Ciutat i continuem baixant fins arribar a la Font de Dalt a 120 metres d'altitud, on hi ha els cartells indicatius de les rutes dels dòlmens de Palau, i continuem el descens fins a la Plaça Major del poble a 100 metres d'altitud. En 30 minuts i en una distància d'uns 800 metres n'hem fet un desnivell descendent de 90.

Des de la plaça Major continuem fent un desnivell ascendent i pujant pel carrer de Sant Onofre arribem a l'aparcament del Terra Nova a 125 metres d'altitud, on hi ha els cartells indicatius de les rutes del Parc Natural del Cap Creus. És des d'aquí on arrenca el camí històric que puja a Sant Onofre, a Veta Negra i a Sant Salvador de Verdera. Aquest camí té dos recorreguts, a la cota 160, just passat per sota una gran alzina surera, el camí es divideix en dos, si seguim la desviació del camí de la dreta, en aquest recorregut trobarem dos dòlmens, dos paradòlmens i un menhir, tots senyalitzats. A la cota 230 aquest camí torna a enllaçar amb el camí principal, que és la carrerada de Sant Onofre. Seguint aquest desnivell ascendent i després d'una forta pujada el camí s'estreny. En arribar a la cota 270 i a la dreta hi ha la desviació del camí, senyalitzat, que va a Vetanegra i a Sant Salvador de Verdera. A la cota 500 a l'esquerra hi ha la desviació del camí, senyalitzat amb marques grogues a les pedres, que puja fins a Sant Salvador. La cova es troba a pocs

Un xic de tot

metres d'aquest trencant i està ubicada a la cota 505 metres. També està senyalitzada.

Seguint enfilant-nos pel camí per arribar fins a Sant Salvador, passarem pel mig d'unes alzines que es troben a 585 metres d'altitud, i que són molt visibles des del poble de Palau; a la cota 620 el camí passa per sota mateix de la verticalitat del castell i ens porta a enfilat-nos amb un desnivell ascendent molt pronunciat fins a dalt de la carena per poder arribar fins a dalt de tot del castell a la cota màxima de la serra de Rodes, que és de 672 metres d'altitud. Aquí es gaudeix d'unes impressionants panoràmiques de 360 graus. En un dia clar s'albira la costa francesa. El temps que es necessita per pujar és molt variat, i va relacionat segons les condicions físiques de cada persona, i de les ganes de suar la cansalada de cadascú. Personalment, he fet l'ascensió en una hora i mitja des de la cota 125, passant per la ruta dels dòlmens. Alguns pensaran que és molt de temps, però cal tenir present una dita muntanyenca: *"Si a la muntanya hi véns com un jove, te n'entornes com un vell; i si hi véns com un vell te n'entornes com un jove."* L'altra cosa són els 68 anys que les cames i el cos han d'aguantar.

Per fer el descens podem passar pel coll del Mosquit cota 605, fem un desnivell ascendent i arribem fins a la plaça del Mosquit a 615 metres d'altitud, per després

des d'aquí baixar fins el mas Ventós per la pista forestal. A la cota 530 trobarem un camí senyalitzat que es desvia a la dreta que va a Santa Helena. També podem fer l'altre recorregut més habitual que és sortir des del castell de Sant Salvador i baixar fins al monestir de Sant Pere de Rodes a 500 metres d'altitud. Una curiositat: el monestir es troba a la mateixa cota que el trencant del camí de Veta Negra amb Sant Salvador, estan els dos a la mateixa cota, però un al vesant contrari de la muntanya de l'altre. Seguint el recorregut que es fa ascendent arribem a Santa Helena a la cota 525 per baixar fins el mas Ventós a 450 metres. Al mas Ventós hi ha dos camins per baixar fins a Palau: el camí històric, que és d'un fort desnivell i va a sortir al barri de la Ciutat, o bé el camí de Sant Onofre, que és una pista forestal sense forts pendents que arriba fins a l'ermita, que es troba a 405 metres d'altitud. Sobre l'ermita de Sant Onofre a sota el Fitó mateix i a 470 metres d'altitud hi ha una balma coneguda com la cova del Fitó, la cova dels Lladres o la cova dels Bandolers. És una pena que el camí per arribar-hi no estigui ni net ni senyalitzat. El descens de Sant Onofre fins a Palau és força vertical igual que el camí del mas Ventós, però molt més curt. Aquest descens fins a la cota 125 se sol fer en 25 minuts, amb 320 metres de desnivell negatiu i un quilòmetre de recorregut.

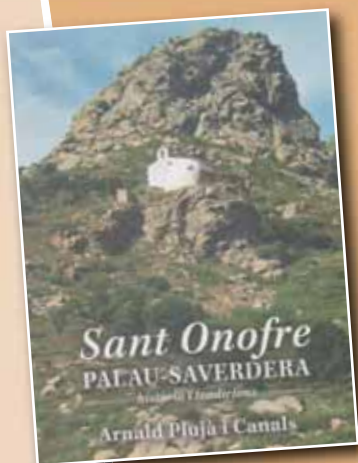
Joan Padrosa

Josep Casanovas Espelt
OBRES I REFORMES

c/de l'escola, 1
17495 Palau Saverdera
Tel. (+34) 972 55 26 19
Mòbil 678 35 72 83
da_jo_lu@hotmail.com

Llibres per estimar la terra

SANT ONOFRE PALAU-SAVERDERA.

Història i tradicions - Arnald Pluja i Canals
Ajuntament de Palau-saverdera
Gràfiques Alzamora, 2014 (135 pàgines)

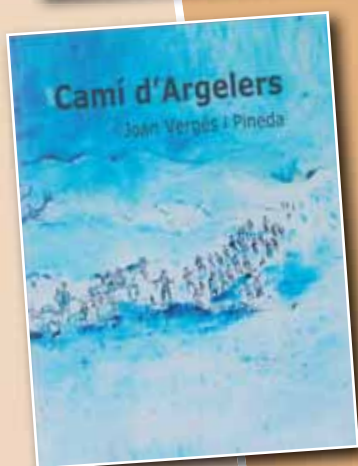
El nostre historiador local aconsegueix el petit prodigi d'aplegar documents de la història oficial i de la popular en un volum de pàgines farcides de fotografies de diverses èpoques que hauria semblat en principi inversemblant. Un fil cronològic ens trasllada del 1372 al 2011, a partir del segle XX per períodes de gestió parroquial. Llibre de lectura iniciàtica –de bateig– per als nous palauencs i vademècum imprescindible per a tots els que fa temps professem una certa onofrelatria.

LA MUNTANYA DE LES RELÍQUIES

Joan Soler i Amigó
Barcelona: Viena Edicions, 2014 (230 pàgines)

L'escriptor i folklorista badaloní ens convida a realitzar un vibrant viatge a la segona meitat del segle X a l'Empordà amb una intriga sobre la desaparició i recuperació dels venerables ossos de l'apòstol sant Pere de la qual participen personatges històrics i imaginats. No cal dir que la muntanya la tenim ben a tocar.

CAMÍ D'ARJELERS

Joan Vergés i Pineda
Imprès per Bubok, 2014 (252 pàgines)

Amb la seva prosa narrativa peculiar ja experimentada en novel·les anteriors (*Espolla 1917*, *Un pas en fals*, *La Muda*), l'escriptor espollenc ens ofereix un relat de la misèria i tracte inhumà que van viure els fugitius polítics encerclats en el desert de sorra de la població francesa veïna el febrer de 1939. Basat en fets històrics i testimonis directes, la misèria del relat s'endolceix amb una història d'amor. Un llibre oportú i necessari per commemorar el 75è aniversari de l'exili republicà.

VILAJUÏGA I EL SEU TERRITORI A L'EDAT MITJANA

Sònia Masmartí i Recasens
Ajuntament de Vilajuïga / Impremta Pagès, 2014 (119 pàgines)

Un llibre que va guanyar la primera beca d'investigació Villa Judaica en què la historiadora figuerenca documenta amb rigor i claredat l'origen i configuració del territori d'aquest poble medieval. Tot i que –com indica l'autora– la documentació que encara resta als arxius fa que aquest treball sigui incomplet, els seus set capítols ens il·lustren amb riquesa de dades sobre algunes fites emblemàtiques (església de Sant Feliu, castell de Quermançó, el poblat de Canelles...). Particularment suggeridor és el capítol inicial sobre el topònim Vilajuïga.

NADAL

**Si aquesta nit sents una remor estranya
que, no saps com, t'obliga a mirar el cel,
i enyores gust de mel
i tens desig d'una pau que no enganya...**

**és que a través dels aires de la nit
t'arriba aquell ressò de l'Establia
de quan l'Infant naixia
i s'elevava un càntic d'infinit.**

**Si ja no saps sentir-te pastoret,
ni aturar-te a entendre el bell missatge,
almenys, tingues coratge
de seguir el teu camí amb el cor net.**

(Poema de Joana Raspall)

Cellers d'en
Guilla

Camí de Peralada 1, Barri de Delfià
17554 Rabós d'Empordà (Girona)
Latitud: 42°, 21.3'N
Longitud: 3°, 19'E

972 54 51 28
info@cellersdenguilla.com
www.cellersdenguilla.com

Tel. 972 45 04 30
Fax 972 45 26 74
c/ Sant Mori, 14
17487 EMPURIABRAVA
Castelló d'Empúries

Tel. 972 25 73 22
Fax 972 25 43 92
Av. Rhode, 89 entl.
17480 ROSES (Girona)

CAFÈ
TERRASSES AL MAR

Passeig Marítim, 1
Tel. 972 25 42 62 - ROSES

ISABEL GONZALEZ PAYAN
JOSE MARIA FERNANDEZ

Ctra Roses a Palau Km. 3,2
isabel_alutec@hotmail.com
Tel. 972 552 314 - Fax 972 530 166 - Mob. 661 821 921

Microbusos Barceló

BUTAQUES RECLINABLES-AIRE CONDICIONAT-KARAOKE-TV/VIDEO-NEVERA-CD

c/ Nou, 34 - 17495 Palau-saverdera - Tel. 972 55 21 9
Fax 972 53 02 46 - Mòbil 607 823 834 - microbus@teletelone.es

Residència
EUROPALAU, S.L.

c/ Holanda, s/n
Tel. 972 55 21 30
17495 PALAU-SAVERDERA
(Girona)

Restaurant
Tel. 972 53 02 79
Can Carriot

**Fabricació pròpia d'oli d'oliva
i salses allioli. Tel. 606 74 75 37**

**Subministres
EL FAR s.l.**

MATERIALS PER A LA CONSTRUCCIÓ
EXPOSICIÓ I VENDA

c/ de la Font, 1
17469 El Far d'Empordà (Girona)
Tel. 972 51 14 08 - 972 51 14 12
Fax 972 51 41 44
www.subministreselfar.com
info@subministreselfar.com

Farmàcia i ortopèdia

Esther i Cristina
Turon Pagès

c/ la Costa, 5 - Tel. 972 53 03 92
17495 PALAU-SAVERDERA
(Girona)

CONCERT DE SANT ESTEVE

A càrrec del **COR DE GOSPEL DE L'EMPORDÀ**
(gospel i nadales)

Lloc: Església de
Sant Joan de
Palau-saverdera

Dia: 26-12-2014

Hora: a les 7 del vespre

Entrada gratuïta.

Donatiu voluntari
per a la delegació de
Palau-saverdera, Pedret
i Marzà, Vilajuïga
de l'Oncolliga de Girona.

ORGANITZA:

A.V.V. de Palau-saverdera

COL·LABORA:

Parròquia de
Palau-saverdera

Cooperativa Agrícola Palau Saverdera SCCL

Ctra. Roses a Vilajuïga, s/n.
17495 PALAU SAVERDERA (Girona)
Telèfon 972 53 02 04

PLANA CARNISSERIA

> RAMBLA RIERA GINJOLERS, 59
17480 ROSES
TEL. 972 257 309

Estanc i Queviures

AYTER

c/ de la Plaça, 2 - Tel. 972 53 02 17
PALAU-SAVERDERA

C. S. G

CONSTRUCCIONES SINYOL y GESTIÓN, S.L.

c/ Puig Rom, 100
17480 ROSES
Tel. 972 25 30 54
Fax 972 25 62 59

CARNES D'ALTA
QUALITAT

CRIANÇA I MATANÇA
PRÒPIA

c/ Dr. Mateu Turró, 11 - Tel. 972 530 315
PALAU-SAVERDERA
c/ Trinitat, 87 - Tel. 972 257 388
ROSES - Alt Empordà

POLLASTRE AMETLLAT

Ingredients per a 4 persones

- 2 pits de pollastre
- 100 g d'ametlles filetejades
- 1 cullerada de llevat Royal
 - 75 ml de llet
 - 2 ous
 - 100 g de farina
- sal, pebre negre mòlt i oli

Preparació:

Tallarem els pits a tires gruixudes. En un atuell fondo hi posarem les ametlles, el llevat Royal, la sal, el pebre, la farina i ho barrejarem bé.

En un altre atuell, batrem els ous ben batuts i afegirem la llet fins que quedi ben lligat i ho mesclarem amb la preparació anterior fins que quedi ben barrejat tot.

Les tires de pit de pollastre un cop ben saonades, les passarem per aquesta barreja, pressionant perquè agafin les ametlles.

Les fregirem amb oli ben calent fins que quedin ben daurades. Prepararem una bona amanida i cobrirem el fons d'una plata posant els trossos de pit de pollastre al damunt.

BON PROFIT !!!

Rosa Casanovas

Passatemps filològics. Malnoms empordanesos

A) Als habitants de quins municipis fan referència aquests sobrenoms?

1. Bocagros:	8. Nega-sants:
2. Bruixots:	9. Penjamarrans:
3. Carbassonets:	10. Pescallunes:
4. Encantats:	11. Pocquetrec:
5. Esquena-pelats:	12. Potamolls / Potasecs:
6. Mataminyones:	13. Potamolls:
7. Merdissers:	14. Rajolers:

B) Completeu aquestes dites grolleres amb un mot rodolí

1. "A Avinyonet, de la merda en fan _____".
2. "Com els burros de Biure, trempar i _____".
3. "Borrassà, burro és i burro _____".
4. "A Espolla, es caguen a l'_____".
5. "Tinc una _____ que m'arriba a La Jonquera"
6. "A Lladó, de la merda en fan _____"
7. "A Pontós, tots són lladres i _____"
8. "Sant Climent, bona terra i mala _____".
9. "A Vilafant, tot ho _____"
10. "A Vilanant, anar-hi _____"
11. "A Navata, un darrere l'_____"
12. "A Terrades tots són _____, a Llers tots són pillets i a Lladó fins i tot el rector"

SOLUCIONS:

3. serà	6. sabó	9. fan	12. lladres
2. rüre	5. pixera	8. gent	11. altre
1. paret	4. olla	7. traïdors	10. anant
- b)
7. vilabertranens	14. vilafanens
6. capmanyens	13. cabanens
5. escalens	12. llançanens
4. de Masarac	11. figuerens
3. armenterens	10. ventallonins
2. llerens	9. navatens
1. darniüens	8. santperens

Sant Onofre

Com si fos un petit balcó
de l'eixida més alta,
soplujada sota un turó
i a redós de tramuntana,
hi ha una ermita blanca
com la llana dels ramats
que temps ha pasturaven la muntanya.

El Canigó i les Alberes l'embolcallen,
el Montgrí i les Medes la desafien,
la badia de Roses la bressola
i a tota la plana enamora.

La senyoreja el sol ixent per la carena
i li fa Sant Salvador de guia i guarda.
Des de qualsevol aguait de l'Empordà
veureu lluir la petita talaia.

Des d'aquí dalt que bella és la imatge!
Des d'aquí al cim sembla que puc tocar l'aigua!

Mireu la bromera del mar
que va teixint una fina blonda clara
com ho fa amb el seu coixí la puntaire.

Cloc els ulls i sento el brogit de les onades,
imagino les curculles jugant amb la sorra granada
i oloro l'aiguabarreig de romaní i algues.

Aquesta és l'estampa que em posa l'esperit amb calma,
aquest és el lloc on sento a prop els de casa,
aquest és el paratge on jo vull reposar l'ànima.

Dolors Padrosa Navarra
Setembre 2014

